

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. II. Vtrùm omnis habitus virtutis sit essentialiter virtus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

DISPV TATIO LXXXVII.

De Virtutibus in genere.

DE habitibus longam hic à nonnullis Disputationem institutam video; & quid sint, quod eorum munus, à quo principio procedant, in quibus rebus inveniuntur, cui insunt subiecto, quo pacto inter se distinguantur, qua ratione augeantur ac minuuntur, & id genus alia circa eorum naturam inquiri. Hæc tamen omnia latè in Philosophiâ tractari Diff. XXVIII. XXIX. XXX. & XXXI. de Anima: quare his omisis, de habitibus in particulari, seu de virtutibus & vitiis aliquid attexam, veluti præludium ad ea, quæ de his speciatim inferius sunt disputanda, utpote de quibus peculiare postea instituendi sunt tractatus.

SECTIO PRIMA.

Nonnulla circa Virtutis in genere naturam annotantur.

I. Virtutis nomen diversis modis accipi ab authoribus solent.

VIRTUTIS nomen variè à variis sumi solet: primò pro quacunq; rei perfectione, seu facultate operandi: sic Psal. 32. vers. 26. dicitur: Verbo Domini cali firmati sunt, & spiritu oris ejus omnis virtus eorum. Secundò virtus dicitur opus aliquod excellens: sic sumitur Marci 6. v. 5. Non poterat ibi virtutem ullam facere. Tertio, ut alias virtutis acceptiones omittam, virtus significat actum aliquem bonum morale, vel hujusmodi actus principium, habitum scilicet, ad illum producendum peculiariter ordinatum. Hæc est præcipua virtutis acceptio, & hoc sensu disputant de eâ in præsentî Theologi, nempe quasi de vi quadam, per quam homines, insurgentes contra rationem animi motus devincunt, vitamq; ad omnem honestatem, moresq; homine dignos instituunt: qua de causâ virtutis nomen à vi aliqui, alii à viro desumptum esse volunt, quòd nimirum ad illam inter tot perturbationes ac passiones, vehementesq; naturæ, jam per peccatum depravata, ad vitia affectus, constanter exercendam, viribus opus sit, summoq; animi robore, & fortitudine planè masculâ.

Præcipua virtutis acceptio.

Vnde virtutis nomen sit deductum.

II. In quo virtutis notio & natura consistat.

Quo sensu virtus sit ars rectè vivendi.

Virtus ergo (de moralibus est sermo) est habitus perficiens rationalem naturam, voluntatemq; ad rectè honesteq; operandum, efficienter adjuvans ac facilitans. Hoc reipsa docet Aristoteles, dum 2. Ethic. cap. 6. virtutem esse ait, qua bonum facit habentem, & opus ejus bonum reddit. Huic etiam conforme est, quod tradit S. Augustinus libro 83. Questionum, & 4. de Civ. cap. 21. ex Cicerone virtutem esse artem rectè vivendi: quod tamen de arte objectivâ, seu habitibus per artem acquisitis intelligi debet, ars enim formalis spectat ad intellectum, ut constat. Ad quam rem S. Thomas hic q. 55. art. 4. de virtute loquens: Est, inquit, bona qualitas (seu habitus) mentis, qua rectè vivitur, & qua nullus male vitur: quam

Deus in nobis sine nobis operatur: quas ultimas particulas addit S. Doctor propter virtutes infusas, quæ in hoc differunt ab acquisitis, quòd non per actus nostros producuntur, sed à Deo immediatè infundantur.

Hinc ergo constat virtutem, prout de eâ isthic loquuntur Theologi, non consistere in actu; propter unum quippe actum non dicitur homo studiosus; sed in aliquo permanente sita est, quod potentia superadditum, eam ex se indifferentem, ad hoc vel illud objectum pronam reddit, & quodam quasi pondere inclinât: hoc verò quamdiu manet, etiamsi quis non operetur, imò dormiat, nihilo tamen secius virtutem non amittit.

Præter virtutes morales seu appetitivas, jam explicatas, dantur etiam virtutes intellectuales, quæ intellectum ad actus veros eliciendos inelinant ac juvant, sicut virtutes morales juvant & inclinât voluntatem. Has virtutes intellectuales quamvis multi in habitibus statuant à speciebus distinctis, ut dixi Disp. 28. de Anima sect. secundâ, probabilis tamen existimo, ut loco citato fufius declaratum est, eas à speciebus intelligibilius non distingui. Sed perinde est quoad præsens, quod enim illi dicunt de habitibus, nos dicemus de speciebus. Nunc ergo ad alia pergamus.

SECTIO SECUNDA.

Vtrum omnis habitus virtutis sit essentialiter virtus.

RATIO dubitandi desumitur ex dicto illo S. Thomæ sect. præcedente, num. 2. relato, Status præsentis virtutis est, qua nullus male vitur: ex quibus S. Doctoris verbis confici videtur, eam virtutis esse indolem, ut ad illud, quod in se quidquam mali continet, concurrere, seu inclinare nullo modo possit, ac proinde habitum qui circa actus bonos semel versatus est, illos scilicet producendo, nunquam versari hoc modo posse circa malos. Quæritur itaque, utrum habitus ille, qui est virtus, sit essen-

Et essentialiter virtus : qua de re nonnulla dicta sunt supra, Disp. 91. sect. tertiâ ; plenam tamen illius discussionem huc remisit.

II. Prima sententia affirmat nullum habitum virtutis, præcipuè moralis, esse essentialiter virtutem, sed eundem numero habitum esse indifferentem ad actus bonos & malos circa idem objectum eliciendos : ita Scotus in 1. Dist. 17. q. 2. & in Quodl. q. 18. art. 1. Major. in 3. Dist. 36. q. 3. Durandus in 3. Dist. 33. q. 2. num. 8. & alii.

III. Secunda sententia negat posse eundem habitum ad bonos & malos producere.

IV. Prima Conclusio : habitus aliqui ita ad actus bonos eliciendos sunt determinati, ut non possint unquam ad actus mali productionem concurrere. Huiusmodi in primis secundum communem sententiam, est habitus charitatis, seu perfecti amoris Dei super omnia ; hic enim ut constat, nullum actum malum potest producere, alioqui non esset amoris super omnia. Eiusdem rationis est habitus inclinans ad volendum non peccare ; hic quippe habitus, si ad malum, seu ad volendum peccare inclinaret, pugnaret secum, & involveret contradictoria. Idem est de habitu qui inclinaret ad faciendum aliquid quia à Deo est præceptum, ad omnia mandata servanda, &c.

V. Secunda Conclusio : non est universim loquendo essentialiter omni habitui virtutis, ut hoc sensu sit virtus, nempe ut non possit nisi actus bonos, seu studiosos producere, sed dantur aliqui habitus indifferentes ad actus tum bonos tum malos, virtutis & vitii producendos : ita Scotus & alii supra, numero secundo citati.

VI. Ratio est : nam ut supra, Disp. 91. sect. 2. ostendi, sunt actus aliqui indifferentes ut ex bonis fiant mali, & e contra : cum ergo habitus ad bonum actuum productionem ordinentur, eosque ut peculiare eorum principium respiciant, erunt eodem modo indifferentes ; nec ulla ratio est, cur habitus sint magis hac in parte limitati quam actus. Confirmatur : habitus inclinans ad actus secundum prædicata eorum intrinseca, inclinans enim ut principium eorum Physicum, seu productivum, ut ostendi Disp. 29. de Animâ, ergo ad id inclinans, quod producit, sed producit sola prædicata intrinseca actuum, ergo ad ea sola inclinans. Quantumvis itaque actus, qui fertur in objectum, quod ante prohibitionem fuit honestum, erat bonus, accedente prohibitionem mutetur extrinsecè ; & reddatur malus, cum tamen habitus eum secundum has extrinsecas denominationes non respiciat, sed merè quoad intrinseca, eodem modo actum respiciet & producet, sive objectum prohibeatur, sive non.

VII. Res clarior fiet exemplo : orationi quis aut studio per multos annos deditus, magnamque in iis facilitatem per diuturnam consuetudinem crebraque exercitatione acquirens, si hæc et à superiore iustis de causis interdicanter, sicque honestè iam iis vacare non possit, quæ antea honestissimè exercebat, summâ tamen animi propensione post prohibitionem ad studia ferri se sentiet ; & si ad ea se conferat, non minorem in studendo facilitatem, ob habitum scilicet prius acquisitum, experietur, quam ante prohibitionem experiebatur. **Habitus**

itaque studii vel orationis hos actus eodem modo post prohibitionem respicit & producit, quo antequam prohiberentur, cum tamen tunc boni essent & honesti, jam verò mali, & stante prohibitionem citra peccatum exerceri non possint. Idem illi contingeret, qui ad agendum cum proximo (quod aliquos summa animi propensione, ne dicam impetu, in dies ferri videmus, nimisque se alienis rebus cum proptii etiam profectus detrimento implicare) addictus, diu se hac in re exercuisset : is inquam, si ab hac exercitatione Superioris iussu avocaretur, idem in se hæc in parte experiretur, quod alter in oratione & studio.

Habitus itaque, de quibus huc loquimur, illi tantum sunt, qui respiciunt actus, quos circumstantia extrinseca bonos reddit vel malos, secundum se verò & entitatem intrinsecam nec bonitatem involvunt nec malitiam, quam solam eorum entitatem cum, ut dixi, habitus respiciant, perinde actus hosce producent, quando ratione circumstantiæ appositæ mali redduntur, ac quando erant boni : quæ clarius adhuc constabunt ex sectione sequente.

SECTIO TERTIA.
Argumenta contententia nullum habitum, qui semel fuit virtus, posse unquam producere actus malos.

OBIICIT itaque P. Suarez Disp. illâ 3. sect. 1. **Habitus** non inclinans nisi ad actus similes iis à quibus fuit comparatus, sed habitus virtutis comparatus fuit per actus bonos, ergo non nisi ad actus bonos poterit inclinare. Respondetur iuxta dicta sectione præcedente, habitum virtutis respicere actus bonos specificativè tantum, seu prædicata eorum intrinseca, nempe tanquam principium Physicè eorum productivum : cum ergo prædicata intrinseca actus alicujus, orationis scilicet aut studii, qui jam est bonus, quia non prohibetur, possint accedere prohibitionem eadem numero persistere, ut ostendimus Disp. 91. & consequenter actus fieri malus ; non est cur hic habitus nequeat etiam Physicè producere, cum sub hac tantum ratione illa respiciat ; non prout sunt bona vel mala, hoc quippe habent ab extrinseco. Quare Angelus intuitivè talem actum videns secundum illa præcisè quæ respicit habitus, nesciet utrum bonus sit an malus. Idem etiam est de huiusmodi habitu, quem præcisè cernens Angelus secundum ea per quæ respicit hos actus, non sciet utrum bonus sit an malus, virtutis an vitii, sed apparebit ei indifferens.

Quæres : in quo ergo situs est habitus virtutis aut vitii. Respondeo, ut sciat utrum habitus sit bonus an malus, virtutis an vitii, spectari debent actus ad quos inclinans. Si ergo sint actus ejusmodi, ut vitari nequeant, nec mutari de bonis in malos, ut volitio non omnino peccandi, servandi omnia mandata Dei, & similes actus sect. præcedente, num. 4. relati, habitus hos actus respicientes erunt essentialiter habitus boni : sicut e contra habitus respicientes actus mentiendi, blasphemandi &c. sunt mali essentialiter. Tunc ergo habitus de quibus hic loquimur fortitantur denominationem virtutis, quando actus ad quos inclinans, versantur circa objectum, in quo nulla reperitur circumstantia vitians. Actus orationis exempli gratiâ

Habitus respicit eodem modo actus aliquos, sive boni sint sive mali.

VIII. Quos actus habitus iste indifferentes respiciant.

I. Quod habitus inclinans ad actus similes iis à quibus est productus, non impedit quo minus habitus virtutis possit interdum producere actus malos.

Habitus virtutis non respicit actus ut sunt boni, sed tantum secundum intrinseca.

II. Quid requiratur ad hoc ut huiusmodi habitus fortitantur denominationem virtutis.

Est habitus dependens ab actibus, ad quos inclinans, dicuntur boni vel mali, & vitiosi.

